

Succes!

Rekenen

IN R2

Ik heb een afspraak

**Dit boekje gaat over afspraken
maken, reizen met bus en trein en
rekenen met tijd**

IN R2

Katern niveau IN R2, *Ik heb een afspraak*

Dit boekje is onderdeel van de lees- en schrijfmethode Succes!

Met dit boekje kun je oefenen met rekenen.

De niveaus voor taal en rekenen van dit boekje zijn:

- Taal: 1F
- Rekenen: Instroom

Rekendoelen:

Op niveau instroom reken je in vertrouwde situaties met veel hulp.

Je oefent met:

- Lezen, schrijven en uitspreken van tijden en datums
- Lezen en gebruiken van digitale klokken en klokken met wijzers
- Het gebruik van een agenda en kalender
- Rekenen met tijd in jaren, maanden, weken, dagen, uren en minuten
- Schatten en berekenen hoe lang iets duurt
- Lezen en gebruiken van eenvoudige schema's en tabellen
- Lezen en gebruiken van een kaart
- Lezen en geven van een routebeschrijving

Achterin het boekje staat een instructie voor de begeleider.

Daarin staan algemene aanwijzingen en aanwijzingen bij de opdrachten.

VOORUITKIJKEN

Naar de tandarts
Afspraak met Murat en Ayse
Rekening voetbal betalen
Voetballen Amir
Feestje Simon

Bespreek de afbeelding:

- Heb jij vaak afspraken?
- Vergeet jij wel eens een afspraak?
- Heb jij een agenda? Van papier? Op je mobiel? Wat zet je er in?
- Reis je weleens met de bus of trein? Plan je dan je reis?
- Hoe vind jij de weg? Gebruik je een kaartje of een tomtom?

In dit boekje staan de volgende onderwerpen

Afspraken in de agenda	p. 4
De kalender	p. 8
Met de bus	p. 12
Met de trein	p. 16
Op bezoek in het ziekenhuis	p. 20
Extra opdrachten	p. 21
Terugkijken	p. 22

AFSPRAKEN IN DE AGENDA

NOVEMBER		NOVEMBER	
MAANDAG	7	DONDERDAG	9
		9:00 taalles (taalpunt); boeken terug naar de bieb	
DINSDAG	8	VRIJDAG	10
schoolkamp betalen		19:00 feestje Ayse	
17:00 boodschappen doen voor Mien		ZATERDAG	11
WOENSDAG	8	ZONDAG	12
12:15 verwarming			

OPDRACHT 1

Hierboven zie je de agenda van Aleid. Bekijk haar agenda en bespreek samen:

- Welke afspraken staan er in de agenda?
- Is het een volle week?
- Hoeveel afspraken heb jij ongeveer in 1 week?

NOVEMBER		NOVEMBER	
MAANDAG	7	DONDERDAG	9
DINSDAG	8	VRIJDAG	10
WOENSDAG	8	ZATERDAG	11
		ZONDAG	12

OPDRACHT 2

Je maakt een afspraak met de huisarts. De afspraak is op 7 november om 11 uur. Schrijf deze afspraak in de agenda hierboven.

Hoe lang doe jij erover om naar de huisarts te gaan?
Schrijf je ook in de agenda hoe laat je weg moet?
Bespreek dit samen.

OPDRACHT 3

Op maandag 7 november komt er ook een pakje met de post.
Het is belangrijk dat jij dan thuis bent.
Het pakje komt tussen één uur en drie uur.
Zet dit in de agenda.

Je moet op tijd weer terug zijn van de huisarts.

- Lukt dat? Bespreek het samen.
- Heb je weleens meegemaakt dat je op tijd thuis moest zijn na een afspraak?

OPDRACHT 4

De huisarts heeft bloed bij jou geprikt.
Donderdag bel je voor de uitslag.
Lees hieronder hoe laat je kunt bellen.
Zet dat ook in de agenda hiernaast.

Praktijk voor huisartsen Het Kompas

HUISARTSEN:

H. Brouwer	ma, di en wo
S. Nagtzaam	ma, di, wo en vr
R. Visbeek	ma, di, wo, do en vr
A. Wielewaal	ma, wo en do

Spreekuur: alleen volgens afspraak

Afspraak maken:	8:00 - 9:00 uur
Telefonisch spreekuur:	voor 11:00 uur aanvragen
Aanvraag huisbezoek:	8:00 - 9:30 uur
Bellen voor uitslag:	14:00 - 15:00 uur
Spoedgevallen:	overdag tot 17:00 uur bellen naar 021 - 34 56 78
Avond/weekend:	bellen naar 021 - 23 45 67

OPDRACHT 5

Dit is een bladzijde uit een andere agenda. Bespreek samen:

- Wat is anders in deze agenda dan in de agenda van opdracht 1?
- Wat betekenen de getallen?
- Welke agenda vind jij handiger? Waarom?

 maand: _____					
MAANDAG	DINSDAG	WOENSDAG	DONDERDAG	VRIJDAG	ZATERDAG
7	7	7	7	7	
8	8	8	8	8	
9	9	9	9	9	
10	10	10	10	10	
11	11	11	11	11	
12	12	12	12	12	
13	13	13	13	13	
14	14	14	14	14	ZONDAG
15	15	15	15	15	
16	16	16	16	16	
17	17	17	17	17	
18	18	18	18	18	
19	19	19	19	19	
20	20	20	20	20	
21	21	21	21	21	
22	22	22	22	22	

Schrijf de afspraken in de agenda hierboven:

- Vrijdag half elf koffie drinken met Carla op de markt.
- Zaterdag 15:00 uur op bezoek bij moeder.
Je blijft slapen bij je moeder en komt de volgende dag rond het middaguur weer thuis.
- Vrijdagavond kwart voor zes op het station (om naar een feest te gaan).
- Dinsdag en donderdag werken van 8:00 tot 16:00 uur.

Bekijk en bespreek samen hoe je de afspraken hebt opgeschreven.

HOE LAAT IS HET? - TIJDEN UITSPREKEN

Je kunt tijden op verschillende manieren opschrijven en uitspreken.

Bijvoorbeeld:

Half negen kun je schrijven als 8:30

Je kunt ook zeggen: het is 8 uur 30.

Kwart voor zeven kun je schrijven als 18:45

Je kunt ook zeggen: het is 18 uur 45.

Je ziet hierboven een digitale klok.

Het is 10 uur 18.

Je kunt ook zeggen: 18 minuten over 10.

Op de klok met wijzers hiernaast zie je dezelfde tijd.

Op de klok hiernaast is het bijna kwart voor zes.

Op de digitale klok zie je dan dit:

Of dit:

Wat is het verschil tussen deze twee tijdstippen?

Zie: Rekenkaart

OPDRACHT 6

Het is kwart over 3.

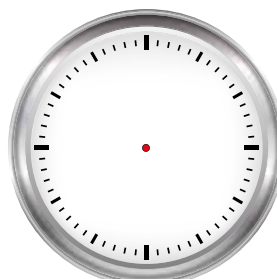
Wat zie je op een digitale klok?

Laat het hiernaast zien.

Hoe staan de wijzers om kwart over 3?

Teken ze in de klok hiernaast.

DE KALENDER

november 2016							
maandag	dinsdag	woensdag	donderdag	vrijdag	zaterdag	zondag	
	31	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13	
14	15	16	17	18	19	20	
21	22	23	24	25	26	27	
28	29	30	1	2	3	4	

OPDRACHT 7

Op 7 november om 11:00 ben je bij de huisarts.

Zet deze afspraak op de kalender hierboven.

De huisarts wil na 7 november nog drie keer een afspraak met je.

De eerste afspraak is tien dagen na 7 november.

Kruis dit op de kalender aan.

Bespreek samen hoe je de juiste dag hebt gevonden.

Welke datum is het? En welke dag van de week?

De tweede afspraak is precies drie weken na 7 november.

Kruis dit op de kalender aan.

Welke datum en welke dag is het dan?

Hoe heb je dit opgezocht? Bespreek het samen.

De derde afspraak is drie maanden na 7 november.

In welke maand valt deze afspraak?

DE KALENDER

Er bestaan allerlei soorten kalenders.

Er zijn kalenders van papier en er zijn kalenders op je mobiel of op de computer.
Op een kalender staan de maanden, weken en dagen van een jaar.

Een jaar heeft 12 maanden.

Een jaar heeft 52 weken.

Een jaar heeft 365 of 366 dagen.

Een maand heeft 30 of 31 dagen.

Alleen februari heeft er 28 of 29.

 Zie: Rekenkaart

OPDRACHT 8

Vul de juiste getallen in:

Een week heeft _____ dagen.

De maand november heeft _____ dagen.

Dat is _____ weken en nog _____ dagen.

De maanden _____, _____, _____ en _____ hebben precies 30 dagen.

Bespreek de antwoorden samen.

Heb jij thuis ook een kalender? Van papier of op je mobiel?

Wat schrijf jij op jouw kalender?

Bespreek het samen.

OPDRACHT 9

Dit is een jaarkalender van 2017.

Bespreek samen waarvoor je deze kalender kunt gebruiken.

2017

januari **februari** **maart**

april **mei** **juni**

juli **augustus** **september**

oktober **november** **december**

Feestdagen 2016: 1 januari: Nieuwjaarsdag
 14 april: Goede Vrijdag
 16 & 17 april: Pasen

27 april: Koningsdag
 5 mei: Bevrijdingsdag
 25 mei: Hemelvaart

4 & 5 juni: Pinksteren
 5 december: Sinterklaas
 25 & 26 december: Kerst

Bespreek samen de vragen:

- Hoeveel weken zitten er in 2017?
- Op welke datum is jouw verjaardag?
- Wat voor dag is dat? Ben jij elk jaar op dezelfde dag jarig?
- Op welke datum is het Hemelvaart in 2017?
- Welke datum is het precies 3 weken na Hemelvaart?
- Welke bijzondere dagen zet jij op jouw kalender?

OPDRACHT 10

Je kinderen zitten op school.

Aan het begin van het jaar krijg je de schoolgids.

Daarin staan alle vakanties.

Vakantierooster schooljaar 2016-2017 regio Noord	
Zomervakantie	9 juli t/m 21 augustus 2016
Herfstvakantie	15 oktober t/m 23 oktober 2016
Kerstvakantie	24 december 2016 t/m 8 januari 2017
Voorjaarsvakantie	18 februari t/m 26 februari 2017
Meivakantie	22 april t/m 30 april 2017
Zomervakantie	22 juli t/m 3 september 2017

Bespreek samen.

- Kun je al deze vakanties op de kalender van 2017 zetten?
- Hoe lang duurt de meivakantie?
Kleur dit op de kalender.
- Hoeveel weken vakantie hebben de kinderen in één schooljaar?
- Stel dat een gezin op 31 augustus 2017 terug is van vakantie.
Zijn de kinderen dan op tijd thuis voor de school begint?

OPDRACHT 11

De schoolvakanties zijn niet in het hele land in dezelfde weken.

Voorjaarsvakantie 2016-2017	
noord	18 februari t/m 26 februari 2017
midden	25 februari t/m 5 maart 2017
zuid	25 februari t/m 5 maart 2017

Je ziet een aanbieding van een pretpark voor 20 februari 2017.

Je wilt weten of je kinderen dan vakantie hebben.

Zoek dit samen uit.

MET DE BUS

Reis jij weleens met de bus?
Waar ga je dan heen?
Hoe zoek jij je reis uit?
Bespreek het samen.

OPDRACHT 12

Aleid woont in Utrecht op de Theemsdreef.

Ze heeft op 4 juli om 11:00 een afspraak bij de tandarts op de Begijnekade.

Haar fiets is stuk, dus ze gaat met de bus.

Ze zoekt op de website OV9292 op hoe laat de bus gaat.

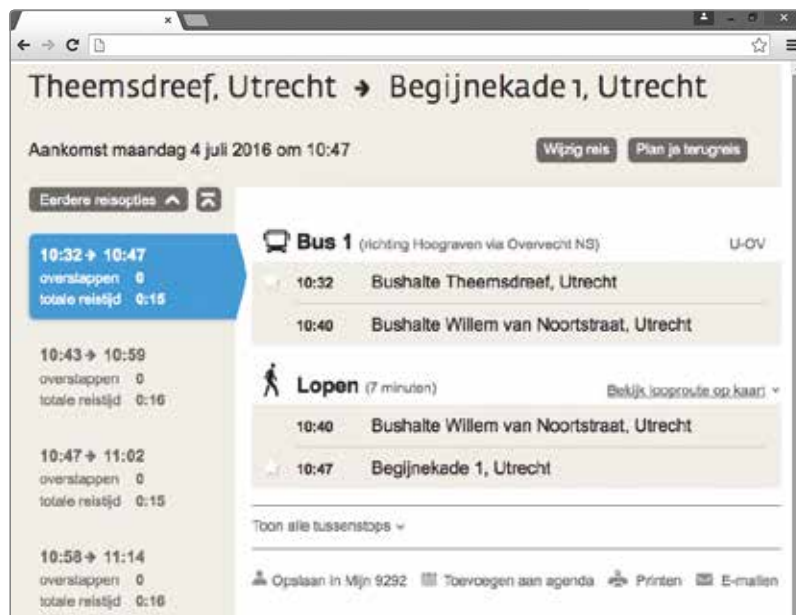

Bespreek samen:

- Wat doe jij als je een reis moet maken?
- Hoe zoek jij je reis uit?
- Kijk jij wel eens op deze website?
- Wat typ jij in dit scherm in?

OPDRACHT 13

Aleid vult de gegevens in. Ze klikt op 'Plan mijn reis'. Dan ziet ze dit scherm.

Bekijk het scherm.

Aleid neemt de bus van 10:32 uur.

Besprek de vragen samen en schrijf de antwoorden op.

- Hoe lang duurt de reis?

- Hoe lang zit Aleid in de bus?

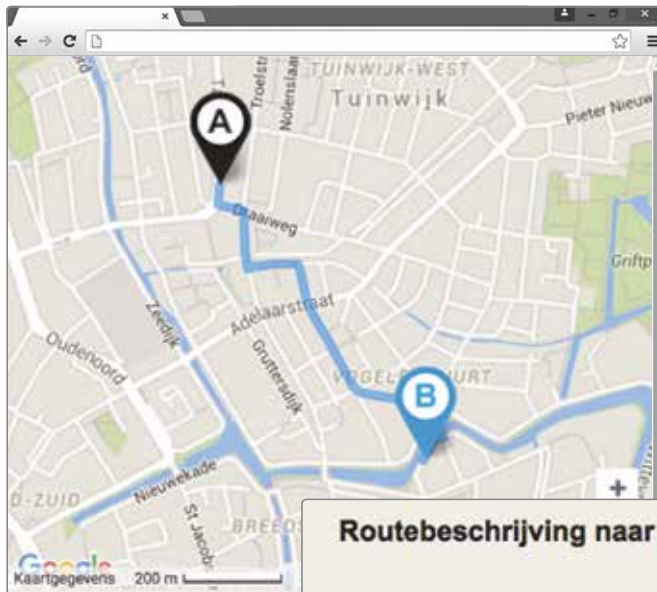
- Is Aleid op tijd bij de tandarts? Haar afspraak is om 11:00 uur.

- Ook als de bus wat later komt?

- Kan Aleid ook een bus later nemen?

OPDRACHT 14

Aleid wil weten hoe ze van de bushalte naar de tandarts moet lopen. Ze kijkt weer op de website en klikt op: 'bekijk looproute op kaart'. Ze ziet dit kaartje met de route van de bushalte (A) naar de tandarts (B).

_____ = 200 meter

Routebeschrijving naar Begijnkade 1, Utrecht

1. Ga in **zuidelijke** richting op de Talmalaan naar de Draaiweg
2. Sla **linksaf** naar de Draaiweg
3. Sla **rechtsaf** naar de Merelstraat
4. Sla **linksaf** naar de Nieuwe Keizersgracht
5. Sla **rechtsaf** naar de Valkstraat
6. Weg vervolgen naar de Duifstraat
7. Neem op de rotonde de **2e** afslag naar de Noorderbrug/de Noorderstraat
8. Sla **rechtsaf** naar de Begijnkade
U vindt uw bestemming rechts

Bekijk het kaartje en lees de routebeschrijving samen.

Besprek samen:

- Hoeveel meter is de route van A naar B ongeveer?
Gebruik het schaalijntje dat naast de afbeelding staat.
- Wat betekent in zuidelijke richting?

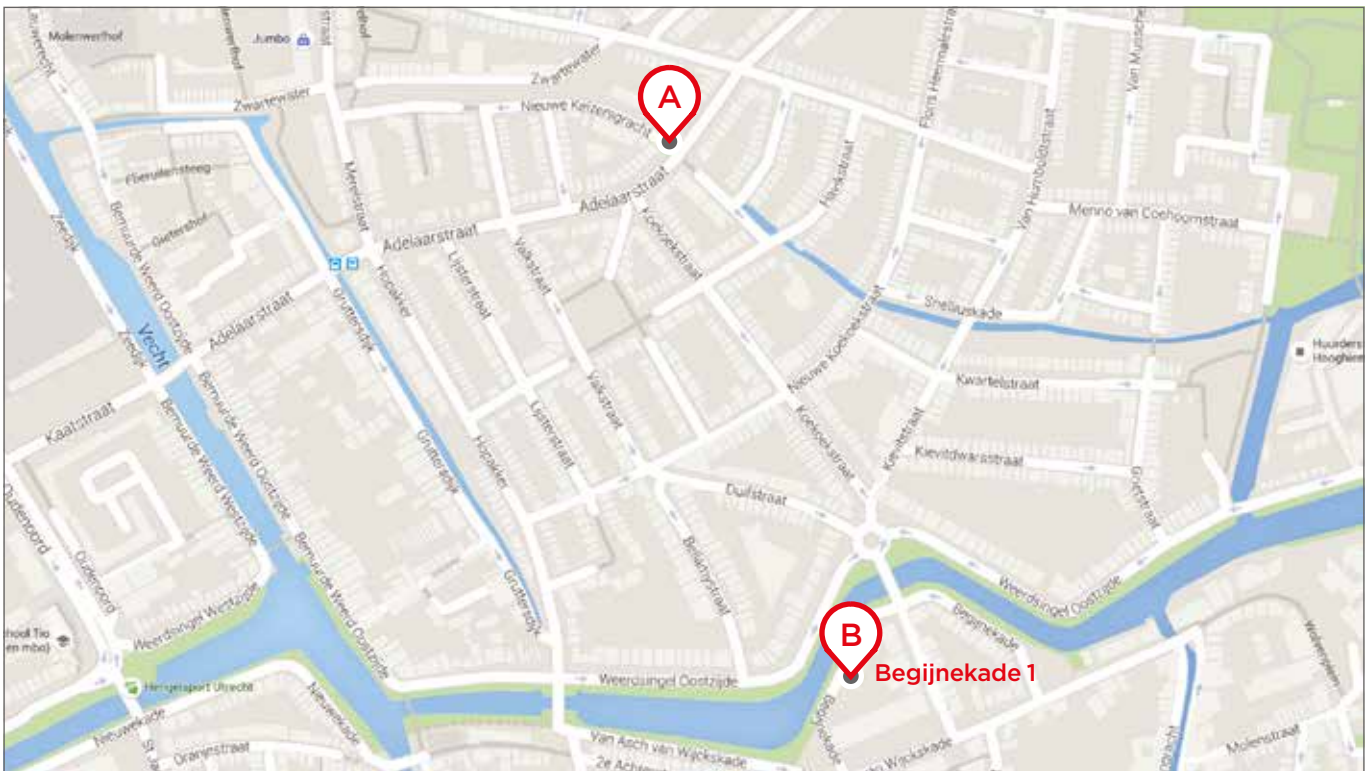
OPDRACHT 15

Aleid heeft de bus van 10:32 gemist.

Ze moet nu een andere bus nemen.

Die bus komt aan op een andere bushalte: bushalte Adelaarstraat.

Op de bladzijde hiernaast zie je het kaartje met de bushalte Adelaarstraat (A) en de tandarts (B).

Teken de route voor Aleid van de bushalte (A) naar de tandarts (B) op het kaartje. Beschrijf deze route. Gebruik woorden zoals: linksaf, rechtsaf en rechtdoor.

OPDRACHT 16

Stel je voor dat je morgen om 11:00 uur een afspraak hebt. Je gaat met de bus. Bedenk zelf waar je heen gaat en zoek het adres op. Vul de gegevens in op de website van OV9292 en kies een reisadvies. Bespreek het samen.

MET DE TREIN

OPDRACHT 17

Reis jij wel eens met de trein?
 Waar zoek je dan op hoe laat de trein gaat?
 Hoe vind jij de weg op het station?
 Bespreek het samen.

Stel je wilt naar een feest in Rotterdam.
 Het feest is vlakbij station Rotterdam Blaak.
 Je wilt om ongeveer 18:30 vertrekken van station Houten.
 Je gaat naar de website van de Nederlandse Spoorwegen (NS) en vult de gegevens in.
 Je ziet dan dit scherm.

Vertrek	Aankomst	Wagengroep	Prijs
18:22	19:44	NS Sprinter	€ 11,80
18:38	19:48	NS Sprinter	€ 11,80
18:52	20:14	NS Sprinter	€ 11,80
19:08	20:18	NS Sprinter	€ 11,80
19:22	20:44	NS Sprinter	€ 11,80

Bekijk het scherm en bespreek de informatie over de treinreis van 18:22 en van 18:38.

- Wat is hetzelfde?
- Wat is anders?

Welke reis zou jij kiezen?

Bespreek samen waarom je deze reis kiest.

OPDRACHT 18

Als je klikt op de reis van 18:22 krijg je meer informatie.

Je ziet dat hiernaast.

Bij het klokje bovenaan staat 1:22. Wat betekent dat?

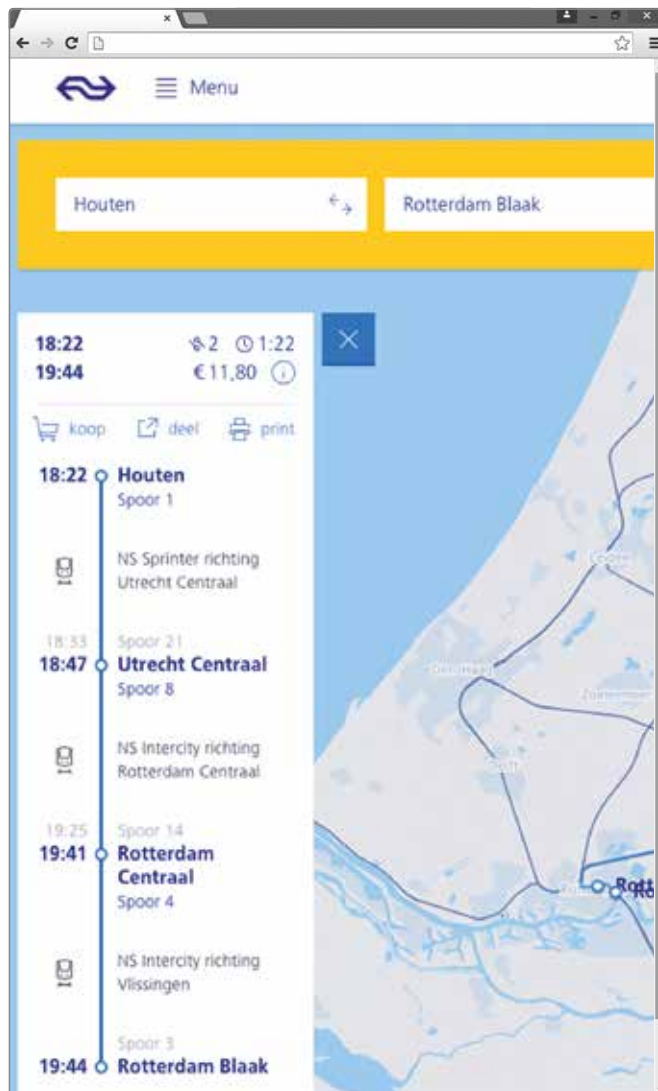
Hoeveel minuten duurt deze reis?

Wat is de prijs voor deze reis?

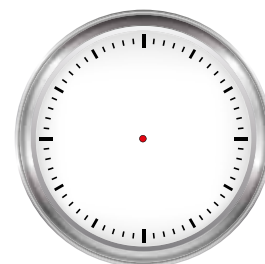
Hoe vaak moet je overstappen?

Wat kun je doen als je de overstap mist? Bespreek het samen.

Hoe lang duurt de reis van Rotterdam Centraal naar Rotterdam Blaak?

Je komt op tijd aan op spoor 14 in Rotterdam Centraal. Hoe staan de wijzers dan op de stationsklok? Teken ze in de bovenste klok.

Hoe staan de wijzers als je vertrekt uit Rotterdam Centraal? Teken ze in de onderste klok.

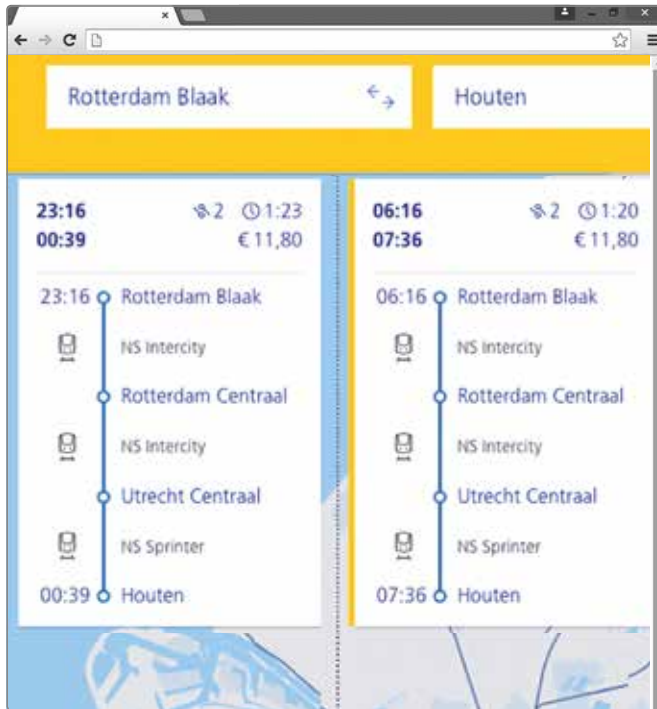

Hoeveel tijd heb je om over te stappen op Rotterdam CS?

Bespreek hoe je dat hebt uitgerekend.

OPDRACHT 19

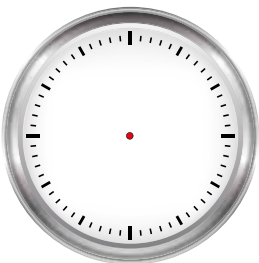
Je gaat na het feest met de trein terug naar Houten.
Je wilt om 23:30 vertrekken.
Dit typ je in op de website.
Op het scherm zie je dan dit.

Bespreek de twee reisadviezen.
Welke trein kies jij?
Bespreek ook waarom je deze kiest.

De trein van 23:16 komt om 00:39 aan in Houten.
Hoe spreek je deze tijden uit?

Hoe staan de wijzers om 00:39?
Teken ze in de stationsklok.

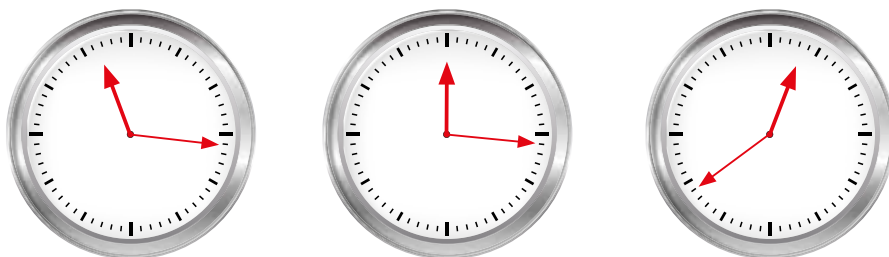

Hoelang duurt de terugreis?

REKENEN MET TIJD

Hier zie je twee manieren om uit te rekenen hoeveel tijd er tussen 23:16 en 00:39 zit.

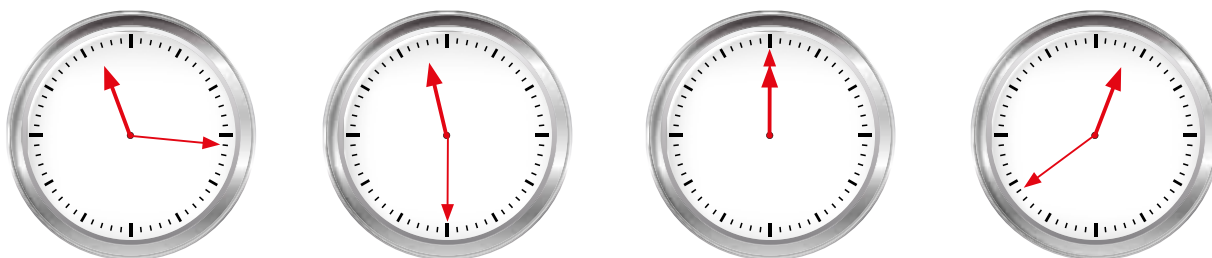
Manier 1:

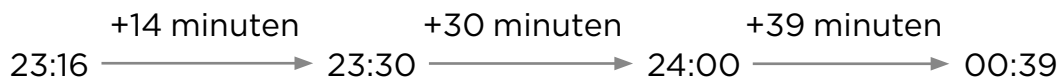
In totaal zit er dus 1 uur en 23 minuten tussen 23:16 en 00:39

Een uur heeft 60 minuten. Je ziet 60 streepjes op de klok.

Je kunt ook zeggen: er zit 83 minuten tussen 23:16 en 00:39

Manier 2:

Van 23:16 naar 23:30 duurt 14 minuten.

Je ziet dat aan de streepjes op de klok.

Van 23:30 naar 24:00 is een half uur, dat is 30 minuten.

24:00 is middernacht, op de klok staat meestal 00:00.

Van 00:00 naar 00:39 is 39 minuten erbij.

$14 + 30 + 39 \text{ minuten} = 83 \text{ minuten}$, en dat is 1 uur en 23 minuten.

 Zie: Rekenkaart

OPDRACHT 20

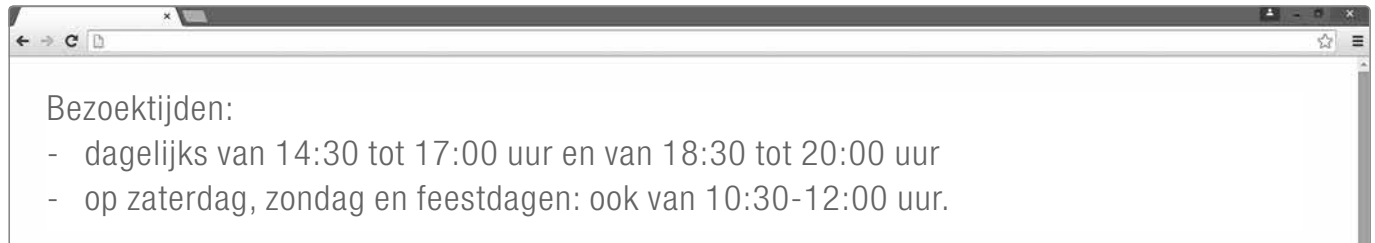
Bereken hoe lang het duurt:

- van 9:50 tot 11:15.
- van 14:05 tot 20:40.

OP BEZOEK IN HET ZIEKENHUIS

OPDRACHT 21

De vriendin van Miriam ligt in het ziekenhuis in Zwolle. Miriam gaat op zondag op bezoek bij haar vriendin.

Bezoektijden:

- dagelijks van 14:30 tot 17:00 uur en van 18:30 tot 20:00 uur
- op zaterdag, zondag en feestdagen: ook van 10:30-12:00 uur.

Om hoe laat kan Miriam op bezoek komen op zondag?

Vul de begintijden hieronder in:

- 's ochtends om _____
- 's middags om _____
- 's avonds om _____

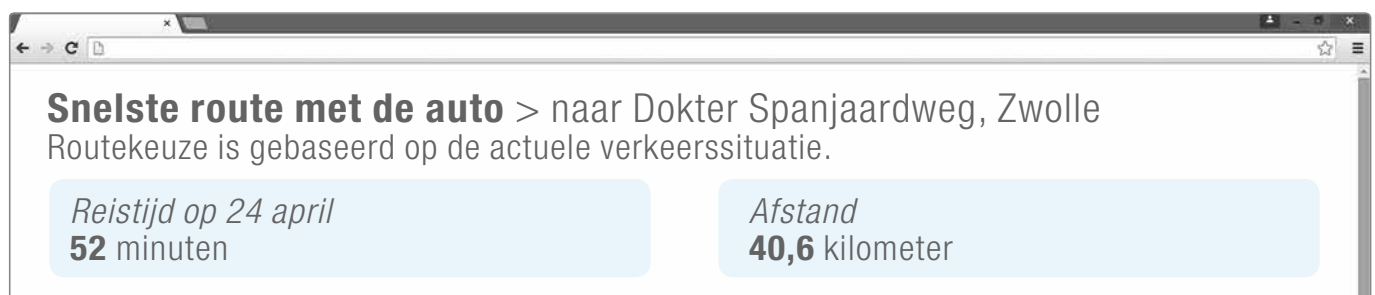

Schrijf ook op hoe lang Miriam kan blijven.

- 's ochtends _____ uur en _____ minuten
- 's middags _____ uur en _____ minuten
- 's avonds _____ uur en _____ minuten

OPDRACHT 22

Miriam gaat 's middags op bezoek. Zij rijdt met de auto naar Zwolle. Zij zoekt op internet hoe lang de rit duurt. Dit is de informatie die zij krijgt.

Snelste route met de auto > naar Dokter Spanjaardweg, Zwolle
Routekeuze is gebaseerd op de actuele verkeerssituatie.

Reistijd op 24 april
52 minuten

Afstand
40,6 kilometer

Bekijk de informatie en bespreek samen:

- Miriam wil om 14:30 aankomen bij het ziekenhuis. Hoe laat moet zij ongeveer van huis vertrekken?
- 40 kilometer rijden in 52 minuten: is dat snel?

EXTRA OPDRACHTEN

OPDRACHT 23

Miriam rekt uit wat de benzinekosten zijn.
Haar auto verbruikt '1 op 13'.
Bespreek samen wat dit betekent.

Hoeveel liter benzine is er ongeveer nodig voor 40 kilometer?

Bespreek samen hoe je dat hebt geschat.

OPDRACHT 24 | Brandstof uitrekenen: zo doen zij het

Lees hoe Miriam en Omar uitrekenen hoeveel liter benzine nodig is voor 40 km.

Miriam
Ik reken zo.

Dus voor 40 km ongeveer
3 liter.

Omar
Ik doe het met de
rekenmachine.
Ik typ 40 gedeeld door 13.
Dus 3 liter en een beetje.

Staat jouw manier er ook bij?
Wat deed jij hetzelfde? Wat deed jij anders?
Bespreek dit samen.

Bereken nu wat de kosten voor de benzine zijn voor de heenreis en de terugreis van Miriam.
Zoek zelf de benzineprijs op.

OPDRACHT 23

Bespreek samen: Rijd jij weleens met de auto?
Waar rijd je dan naar toe?
Zoek uit hoeveel kilometer dat is.
Bereken hoeveel benzine daarvoor nodig is en hoeveel dat kost.

TERUGKIJKEN

Blader nog eens door het boekje.

Deze woorden in het schema hieronder heb je gezien.

- Bespreek bij elk woord wat je hebt geleerd.
- Schrijf bij elk woord een voorbeeld of maak een tekening.
- Wat vond je moeilijk en wat vond je makkelijk? Schrijf dat erbij.

Woorden	Voorbeeld of tekening
Agenda en kalender	
Digitale tijd	
Klokken: digitaal en met wijzers	
Tijd: jaar, maand, week, dag, uur, minuut	
Route en richting: rechtsaf, linksaf, rechtdoor	
Tijd en afstand	
Verhouding: 1 op 13	

INSTRUCTIE BEGELEIDER

IN R2 | Ik heb een afspraak

WERKEN MET SUCCES!

Vooraf

De rekenboekjes van Succes! zijn bedoeld voor deelnemers die mondeling redelijk vaardig zijn in het Nederlands en lezen op niveau 1F.

Voor de boekjes op niveau Instroom is enige basale rekenkennis vereist. Het gaat om:

- Tellen tot en met 100 (en terug); ook in stappen van 10;
- Uitspreken van getallen (tot en met duizend en de duizendtallen);
- Vergelijken en ordenen van hele getallen;
- Vlot rekenen tot 20;
- Verdubbelen, halveren, keer 10, gedeeld door 10 met eenvoudige getallen;
- Herkennen en uitspreken van geldbedragen;
- Klok kijken (digitaal en analoog); alleen hele en halve uren.

Kenmerken en didactiek

Rekenen is in deze boekjes bedoeld als het opnieuw leren omgaan met getallen, maten en diagrammen in het dagelijks leven. Het woord rekenen kan bij veel mensen associaties oproepen met het schoolvak op de basisschool. Het tempo waarin het rekenen daar geleerd moest worden, de eisen die daarbij gesteld werden, en de abstractie van sommige onderwerpen, hebben bij veel schoolverlaters en deelnemers aan rekencursussen geleid tot een zekere blokkade bij het zien van rekenopgaven. Ze hadden vroeger moeite met rekenen op school, vinden rekenen moeilijk en zijn bang dat ze het niet kunnen. Dit wordt vaak aangeduid met de term rekenangst. In de rekenboekjes van Succes! worden rekenbegrippen opnieuw geïntroduceerd vanuit betekenisvolle probleemsituaties. De aanwezige, soms fragmentarische kennis van de deelnemer zal in eerste instantie de aanpak die de deelnemer kiest om zo'n probleemsituatie op te lossen, sturen. Als begeleider probeert u zo dicht mogelijk aan te sluiten bij deze aanpak. Het praten over de aanpak en het reflecteren op andere aanpakken kan de deelnemer helpen om een volgende stap te maken. Het kan dat de deelnemer het nu efficiënter aanpakt en een berekening verkort. Het kan ook een meer schematische aanpak zijn die in meer situaties bruikbaar is. Een belangrijk doel van deze boekjes is dan ook om de deelnemer met meer zelfvertrouwen situaties met getalsmatige informatie tegemoet te laten treden.

Aanpak opdrachten

Als u werkt met het boekje doet u verschillende activiteiten, zoals:

- Verkennen en bespreken van de situatie vanuit de leestekst;
- Bespreken van de aanpak met de deelnemer (bijv. vanuit een visualisatie of schematisering van de situatie), regelmatig ondersteund door de opdrachten in het boekje die aanpakken van anderen laten zien, aangeduid met: 'zo doen zij het';
- Bespreken van de resultaten van het schatten, meten of berekenen;
- Werken met de stukjes theorie over het rekenen, (herkenbaar aan de blauwe kaders), deze bieden extra uitleg, maar kunnen ook overgeslagen worden;
- Inzetten van de rekenkaarten die onderdeel uitmaken van de Rekenhulp en die extra oefening bieden;
- Aanbieden van verwerkingsopdrachten aansluitend bij de opdrachten uit het boekje;
- Werken met websites die passen bij het thema en bij de opdrachten in het boekje. Aanwijzingen hiervoor zijn te vinden op www.taalvoorhetleven.nl/succesrekenen of www.evaenik.nl/instructiesvoorvrijwilligers.

Vaak zijn de opdrachten erg praktisch gericht. Bijvoorbeeld, er moet iets gemeten worden in de ruimte, of er moet iets betaald worden. In dit soort gevallen is het belangrijk dat benodigde materialen beschikbaar zijn. Zorg ervoor dat het werken in een rekenboekje niet alleen een schriftelijke activiteit wordt.

Rekenen gaat over getallen in ons dagelijks leven, in die situatie hebben ze betekenis voor de deelnemer.

Die betekenis geeft ze houvast bij het denken over een aanpak. Stimuleer deelnemers om zoveel mogelijk de gegevens van thuis, werk of dagelijkse activiteiten te gebruiken om mee te rekenen. Laat ze zoveel mogelijk eigen materiaal van thuis meenemen naar de les. Het kan dan gaan om: bankafschriften, plattegronden, folders, kassabonnen etcetera.

Dit verhoogt de toepassingswaarde en kan ook motiverend werken. Stimuleer deelnemers ook om via oefensites bepaalde vaardigheden te oefenen. Denk daarbij bijvoorbeeld aan het gepast betalen, het tekenen van plattegronden en het werken met verschillende maten. Elk boekje is opgezet vanuit een thema. Dat betekent voor de inhoud van het rekenen dat er meerdere rekendomeinen aan bod kunnen komen. Kijk met de deelnemer na een activiteit terug op de rekeninhoud en benoem de vaardigheid die aan de orde geweest is. Bij de aanwijzingen per opgave vindt u vaak suggesties voor passende activiteiten om te oefenen.

AANWIJZINGEN PER OPDRACHT

IN R2 | Ik heb een afspraak

THEMA EN REKENINHOUD

Het thema van dit boekje is 'ik heb een afspraak'. In het boekje gaat het om het gebruiken van een agenda en kalender, het noteren en plannen van afspraken en het opzoeken van reisinformatie. Als je de agenda en kalender gebruikt pas je kennis toe over de indeling van tijd met eenheden zoals jaar, maand, dag, week en uur. Klokkijken, tijdstippen lezen, uitspreken en opschrijven en rekenen met tijd horen daar ook bij. In het boekje gaat het ook over het reizen met de bus en de trein en het opzoeken en interpreteren van reisinformatie. Daarbij interpreteer je diverse soorten informatie, zoals digitale tijdsaanduidingen, afstanden en routebeschrijvingen zowel op een kaart als in taal. In het boekje komen alle rekendomeinen aan bod. Bij het werken aan dit boekje is het handig om de volgende spullen ter beschikking te hebben: een agenda en kalender (vraag ook de deelnemers deze mee te brengen als ze ze hebben), een mobiele telefoon, tablet of computer om websites als www.ov9292.nl of www.ns.nl (of de apps) te kunnen gebruiken, een digitale klok en een analoge klok (met wijzers), dit kan ook een 'speelklok' zijn waarbij de wijzers op diverse standen gezet kunnen worden.

VOORUITKIJKEN

De afbeelding en de vragen zijn bedoeld om aan de praat te raken over het thema van het boekje en om voorkennis te activeren. De vragen over het maken van een afspraak, het gebruik van een agenda, en het gebruik van openbaar vervoer zijn vooral bedoeld om een beginsituatie vast te stellen. Laat de deelnemer iets vertellen over hoe zij zelf afspraken plant en vastlegt: Hoe doet zij dat? In een agenda? met tijd? Met plaats? Bespreek ook of de deelnemer wel eens reist met het openbaar vervoer, met bus, tram, metro of trein en of zij de bijbehorende reis informatiebronnen gebruikt (websites, borden, busboekjes etc.).

AFSPRAKEN IN DE AGENDA

Opdrachten 1 en 2

Een ingevuld agendablad is het startpunt om de systematiek van een agenda en het plannen van afspraken aan de orde te stellen. Let erop dat deze agenda is ingedeeld in dagen en dat de afspraken genoteerd zijn met de tijden erbij. Het kan zijn dat de deelnemer deze tijdsaanduidingen niet kent. Vraag bijvoorbeeld of de afspraak van donderdag 9:00 's ochtends of 's avonds is en of zij weet wat 19:00 betekent. In deze agenda is geen werk ingevuld. Dat kan een onderwerp van gesprek zijn. In opdracht 2 zet de deelnemer zelf een afspraak in de agenda. Bespreek of de deelnemer het tijdstip noteert en zo ja, hoe dan: als elf uur (in woorden) of 11:00. Weet de deelnemer de 'reistijd' naar haar huisarts? Zo nee, probeer het samen uit te zoeken. Als de deelnemer lopend, met de fiets of de auto naar de

huisarts gaat, kun je samen schatten hoe lang ze daar ongeveer over doet. Gebruik eventueel een kaart om de afstand te schatten. Noteert de deelnemer de vertrektijd van huis of de afspraaktijd in de agenda? Bespreek dit en vraag of het wel of niet handig is om reistijd ook in de agenda te noteren. Meestal wordt de afspraaktijd genoteerd, maar natuurlijk kun je ook de vertrektijd vanaf huis aangeven in de agenda.

Opdrachten 3 en 4

Het noteren van afspraken in de agenda wordt verder verkend. De geschetste situaties vragen van de deelnemer kennis van de tijdrekening en van afstand en tijd (vervolg van vraag 2). Je kunt als begeleider een vraag stellen over een periode (tijdsduur) en de deelnemer deze op een tijdbalkje of tijdlijn laten zetten. De informatie van de huisartsenpraktijk met de verschillende tijden voor verschillende soorten afspraken, vraagt aandacht. Bespreek met de deelnemer welke informatie hier allemaal te vinden is. Vraag bijvoorbeeld: 'kan ik om 17.00 uur bellen voor een uitslag?', of 'kan ik om 14.00 uur nog een afspraak maken voor dezelfde dag'? Ook hier kan een tijdbalk of tijdlijn met de verschillende tijdperioden het beeld duidelijker maken.

Opdracht 5

Agenda's zijn er in veel gedaantes. De hier gepresenteerde agenda bevat op de werkdagen een urenoverzicht met een aanduiding van alleen het uur: dus 14 staat voor 14:00 u. Hierbij zijn de uren in de vroege ochtend en de nacht weggelaten. De doordeweekse dagen in deze agenda beginnen om 7 uur en eindigen om 22:00 uur. De dagen in het weekend hebben geen urenoverzicht. Bij het invullen van de gegevens in het weekend (zaterdag 15:00 en de volgende dag 'rond het middaguur'), zal de deelnemer hier een oplossing voor moeten bedenken. Ogenscheinlijk is deze agenda veel nauwkeuriger, en is het eenvoudiger om een afspraak bij een bepaalde tijd te zetten. Als je echter weinig afspraken op een dag hebt is die lijst met uren overbodig en kun je volstaan met het noteren van de afspraaktijd. Bespreek hoe je de afspraken vanaf een bepaalde tijd wilt aangeven: met of zonder een eindtijd? Laat de deelnemer ook nog enkele eigen afspraken noteren. Als de deelnemer zelf een agenda gebruikt kan die worden bekeken, gebruikt en besproken. Houd daarbij wel rekening met de privacy van de deelnemers.

Rekenkader en opdracht 6

In het kader is aandacht voor het schrijven en uitspreken van tijden. De verschillende manieren om een tijd te benoemen passeren de revue. De relatie tussen een tijdstip op de analoge klok met wijzers en de digitale klok wordt verkend. Daarnaast is er kort aandacht voor de 24 uren tijdaanduiding waarbij 17:44 staat voor ongeveer kwart voor zes 's middags. Peil of de deelnemer dit lastig vindt.

Het kan zijn dat dit helemaal geen probleem is, dan kun je direct naar opdracht 7. Als de klok wel een probleem vormt is het verstandig om op dit moment hier samen tijd aan te besteden. Er bestaat hierover een rekenkaart.

DE KALENDER

Opdracht 7

In dit onderdeel wordt de overstap gemaakt van de agenda naar de kalender: van een weekoverzicht naar een maand- of een jaaroverzicht. De systematiek van de kalender is gebaseerd op de 7 dagen van een week. Het is eigenlijk een tabel met 7 rijen of kolommen. Om vanaf een bepaalde dag op een maandkalender 10 dagen verder te tellen kun je op verschillende manieren te werk gaan: je kunt de datum +10 doen (dit is lastig als je daarmee over het aantal dagen van de maand heen gaat -> weet je bijvoorbeeld wat '37 november' is?). Je kunt ook één voor één 10 dagen verder tellen.

Het is ook mogelijk om gebruik te maken van de structuur van de kalender en eerst één hokje naar beneden gaan, dan heb je al 7 dagen gehad. Vervolgens tel je nog drie dagen verder naar rechts in de rij.

Z	M	D	W	D	V	Z
		↓	→			

Om drie maanden verder te tellen kan, als dat nodig is een jaarkalender worden gebruikt (zie p.10). Het gaat hier niet om de exacte datum (7 februari) maar dat kan wel ter sprake komen. Van belang is dan om na te gaan of deze niet in het weekend valt.

Rekenkader en opdracht 8

Praat samen over de verschillende soorten kalenders en het gebruik ervan in het dagelijks leven. Veel mensen hebben een verjaardagskalender, gemeenten geven soms een kalender voor vuilnisophaal (groen of grijze bak), scholen gebruiken een jaarkalender. Peil welke ervaring de deelnemer heeft met kalenders.

In opdracht 8 wordt gevraagd naar de relatie tussen maanden, weken en dagen. Als dit lastig is kan de jaarkalender erbij worden gepakt. Bij de vraag naar bijzondere dagen op de eigen kalender kan het gesprek gaan over dagen die voor de deelnemer persoonlijk belangrijk zijn zoals bijvoorbeeld verjaardagen maar ook over nationale en religieuze feestdagen (Ramadan, Suikerfeest, Kerst).

Opdrachten 9, 10 en 11

De jaarkalender wordt gebruikt om de systematiek van dagen, weken en maanden verder te verkennen. Er is aandacht voor bijzondere dagen in het jaar. Zie ook opdracht 8. Een deel van de vakanties van de school wordt ingekleurd op de kalender. Dit maakt zichtbaar wanneer de kinderen vrij hebben. Niet alle schoolvakanties passen op dezelfde jaarkalender. Het schooljaar loopt immers van augustus tot augustus. Allerlei planningsvragen, zoals in opdracht 10 en 11, kunnen met een (ingekleurde) jaarkalender snel worden beantwoord.

Beantwoord vraag 11 voor de regio van de deelnemer.

Bespreek het voordeel van een jaarkalender boven een agenda op dit punt. Natuurlijk kun je zelf allerlei vragen toevoegen als je merkt dat de deelnemer niet zo bekend is met het gebruik van de kalender of nog extra wil oefenen.

MET DE BUS

Opdrachten 12 en 13

Bespreek eerst de vragen in de gedachtenwolk van de vrouw bij het bord van de busdienst. Met deze vragen krijg je zicht op de beginsituatie van de deelnemer. In de opdrachten staat het gebruiken van de website (of de app) www.ov9292.nl centraal. Bespreek met de deelnemer of zij gebruik maakt van het openbaar vervoer en van de reisinformatie van de website. Als dat het geval is kun je vrij snel door opdracht 12 heen. Het is aan te raden om de website op telefoon, tablet of computerscherm erbij te nemen. Dan kan de hele procedure van het plannen van een busreis de revue passeren. In dat geval kan meteen opdracht 16 worden gedaan. De gegevens van de busrit van de Theemsdreef naar de Begijnkade worden in opdracht 13 nader bekeken. Er zijn allerlei vragen te stellen over het afgebeelde scherm; over reistijden, het verloop van de reis zelf en de onderdelen van de reis: in de bus en lopen vanaf de bushalte naar het opgegeven adres. De vragen in de opdracht kunnen dus worden uitgebreid.

Opdrachten 14 en 15

De focus verschuift van reistijden naar reisroutes. Dit onderwerp valt onder het domein Meetkunde. Het gaat hier onder andere om het lezen van een kaartje en van een routebeschrijving in woorden en om het combineren van beide informatiebronnen. Bij het lezen van een routebeschrijving is het van belang om je steeds voor te stellen hoe je loopt. Linksaf en rechtsaf wordt gezien vanuit de loper en niet vanuit degene die het kaartje in het boekje leest. Als het beschrijven te lastig is kan het worden overgeslagen of kun je eerst oefenen met de taal van routes en richtingen, zoals rechtdoor, linksaf, rechtsaf, de hoek om. Dit kan bijvoorbeeld door een routebeschrijving te laten geven van huis naar de lesplek, of nog eenvoudiger van de lesplek naar de WC of naar buiten. Een andere mogelijkheid is om in de lesruimte elkaar routeaanwijzingen te geven en deze op te volgen.

In opdracht 14 is ook aandacht voor een andere manier van aanwijzingen geven, namelijk met de windrichtingen (noord, oost, zuid west en afgeleide richtingen zoals zuidwest). Deze zijn onafhankelijk van de loper. Hier kan het helpen een kaart met een windroos erbij te pakken of een kompas. Tenslotte is er in de opdracht aandacht voor het schaallijntje in de legenda van een kaart. Hiermee kan de lengte van een route worden afgestemd. Neem het lijntje bijvoorbeeld over op een stukje papier en meet hiermee de route.

Opdracht 16

Deze opdracht gaat over het gebruiken van de website (of app) www.ov9292.nl. Het is een vervolg op de voorgaande 4 opdrachten. De deelnemer kan haar eigen reis plannen. Dit kan met de website op een computer of laptop, of via de app op een mobieltje.

MET DE TREIN

Opdracht 17

Bespreek de ervaringen die de deelnemer heeft. De vertrektijden zijn te vinden in de reisplanner, maar ook op de gele borden en de schermen op het station. We maken gebruik van de reisplanner op de website (of app) van de Nederlandse Spoorwegen, www.ns.nl. Natuurlijk kun je deze reisinformatie ook via www.ov9292.nl opvragen, maar de focus ligt hier op de manier van presenteren die de NS gebruikt. Ook hierbij geldt dat het handig is om de website voor je te zien op een scherm.

Het scherm van de reisplanner geeft meerdere adviezen naast elkaar. Per advies wordt er een blokje informatie aangeboden waarop reisduur, prijs en route met overstapstations, soort trein en het aantal overstappen wordt weergegeven. Je krijgt als reiziger snel overzicht over een aantal mogelijkheden. Bespreek de informatie en laat de deelnemer aan het woord over haar ervaringen met het opzoeken van de juiste treinen.

Opdrachten 18 t/m 20

Een van de reisadviezen wordt nader bekeken. Als je een advies kiest, wordt er in het scherm extra informatie over dat advies getoond, met onder andere tussenstops en overstappen en de bijbehorende aankomst- en vertrektijden. Opdracht 18 gaat hierover. In het tweede deel van opdracht 18 en in opdracht 19 wordt dieper ingegaan op de tijden op de klok. De stand van de wijzers op de analoge stationsklok wordt gerelateerd aan de digitale tijdsaanduiding op de reisplanner en op de borden bij de perrons. Een onderwerp waaraan in het begin van dit boekje (pagina 7) ook al aandacht is besteed.

In opdracht 19 zie je de reisadviezen die je krijgt als je 23:30 invult als vertrektijd. Het tweede advies is wat onverwacht. Bespreek samen met de deelnemer dat het hier gaat om de laatste trein van die dag en de eerste trein de volgende ochtend. Verder komt bij 00:39 de middernachtaanduiding aan de orde: het is 9 over half een, 39 over 12 of 39 minuten na middernacht. Een belangrijk rekenprobleem is het uitrekenen van het tijdsverschil of de tijdsduur tussen twee digitale tijden. Bedenk dat een digitale tijdsaanduiding voor sommige deelnemers erg lijkt op een kommagetal. De vraag naar het tijdsverschil tussen 23:16 en 00:39, is een lastige vraag. Het vraagt kennis over de cijfers achter de 'dubbele punt' die uren en minuten scheidt. Het besef dat er achter dit teken minuten staan en dat er 60 minuten in een uur zitten is daarbij essentieel. Soms zie je dat mensen de tijden onder elkaar zetten en dan gaan aftrekken $23,16 - 24,39$ of dat met een rekenmachine doen. Dit geeft niet het goede antwoord. Rekenen met minuten (en seconden) vraagt het besef dat er niet wordt gerekend in het decimale stelsel maar in het zestigtallig stelsel. In het rekenvoorbeeld staan twee manieren die je bij dit soort berekeningen zou kunnen gebruiken. Als dit voorbeeld te moeilijk is kan een eenvoudiger voorbeeld worden gekozen (zie opdracht 20 en 21). Een belangrijk visueel hulpmiddel is de wijzerplaat van een (analoge) klok, die als tijdlijn is te gebruiken en die je hierbij kunt tekenen.

Bespreek ook dat het geven van een antwoord in minuten een omrekening vraagt van uren naar minuten. Oefen met een aantal voorbeelden (zoals in opdracht 20). Je kunt zelf

voorbeelden toevoegen bijvoorbeeld in de context van de duur van tv-programma's of video's. Kies wel voorbeelden die aansluiten bij het niveau van de deelnemer.

OP BEZOEK IN HET ZIEKENHUIS

Opdracht 21

De informatie van het ziekenhuis over de bezoektijden wordt samen besproken, daarbij ligt de focus op het verschil tussen werkdagen en de bijzondere dagen (weekend en feestdagen). De betekenis van 'dagelijks' ('op elke dag') kan hier worden besproken. De duur van een bezoek-periode berekenen is een vervolg op eerdere opdrachten. De berekening is eenvoudiger dan in het voorbeeld op pagina 19. Als het lastig is kan er een klok bij worden gebruikt.

Opdracht 22

In deze opdracht gaat het over een autorit waarvan de afstand en de duur zijn gegeven door een routeplanner. De reistijd en afstand worden met elkaar in verband gebracht via de vraag of 40,6 km in 52 minuten snel is. Deze vraag doet een beroep op referentiekennis over snelheid, tijd en afstand. Op de snelweg is een normale snelheid 100 km in één uur. Binnen de bebouwde kom is dat 30 tot 50 km/u. Je vraagt naar een redenering als: 52 minuten is bijna 1 uur en 40,6 kilometer lijkt niet erg veel om te rijden in 1 uur, zeker niet op de snelweg.

EXTRA OPDRACHTEN

Opdrachten 23 en 24

Deze opdrachten vallen buiten het thema van het boekje. Ze kunnen worden gebruikt als extra opdrachten. Voor deelnemers die met een eigen auto rijden kan het verbruik van benzine en de kosten, een interessant onderwerp zijn. Om de benzinekosten te kunnen berekenen is begrip nodig van de aanduiding voor brandstofverbruik. Het gaat om de verhouding 'aantal kilometer per liter'. Bijvoorbeeld 1 op 13, betekent '1 liter voor elke 13 kilometer'. Bespreek de ervaring die de deelnemer hier mee heeft. Je kunt samen met de deelnemer een dubbele getallenlijn (of strook) tekenen om deze verhouding te visualiseren.

De rekenmanier van Omar verbindt de rekenvraag, 'hoeveel liter benzine is nodig voor 40 km?' met de bewerking delen. Dit is wellicht voor jou vanzelfsprekend maar zal voor lang niet elke deelnemer duidelijk zijn. Blijf in dat geval liever bij de verhouding en de stapjes die je daarmee kunt maken (manier van Miriam). Ook deze opdracht kan een vervolg krijgen door de deelnemer zelf een reis te laten plannen en het brandstofverbruik en de kosten ervan uit te laten rekenen (opdracht 23).

COLOFON

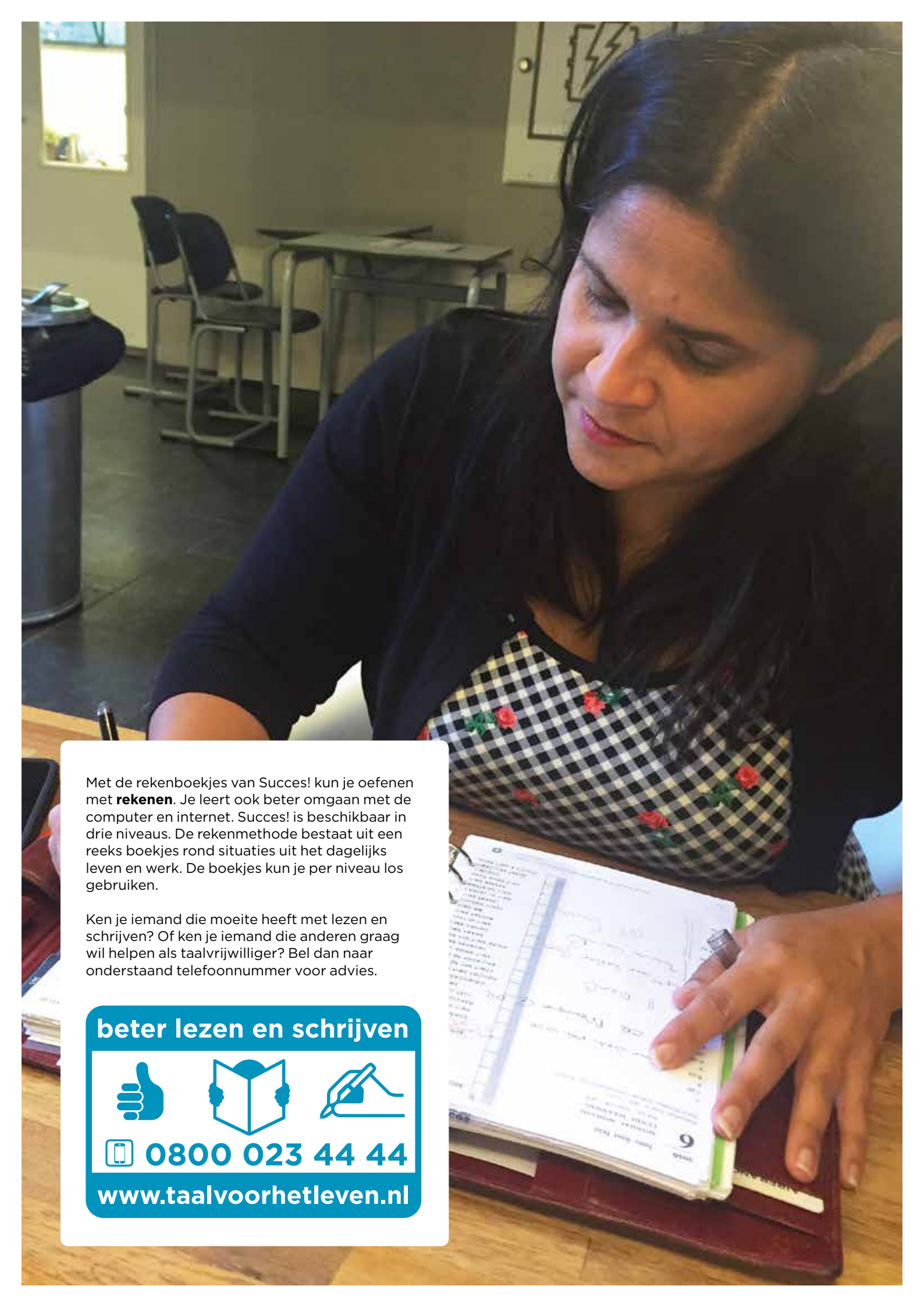
De methode Succes! is een uitgave van Stichting Lezen & Schrijven. Deze uitgave is in opdracht van Stichting Lezen & Schrijven ontwikkeld door Universiteit Utrecht.

Deze uitgave is onderdeel van het ondersteuningsprogramma Taal voor het Leven. Dit programma wordt aangeboden door Stichting Lezen & Schrijven en gefinancierd door de Rijksoverheid.

Fijn dat je Succes! Rekenen wilt gebruiken. Voor het begeleiden van deelnemers op basis van deze methode is een training voor taalvrijwilligers beschikbaar. Kijk voor meer informatie op taalvoorhetleven.nl/succes.

Indien je (delen uit) deze uitgave wilt hergebruiken of kopiëren, werken we hier graag aan mee. We vragen je dit vooraf af te stemmen met Stichting Lezen & Schrijven via info@lezenenschrijven.nl.

December 2017 © Stichting Lezen & Schrijven

Met de rekenboekjes van Succes! kun je oefenen met **rekenen**. Je leert ook beter omgaan met de computer en internet. Succes! is beschikbaar in drie niveaus. De rekenmethode bestaat uit een reeks boekjes rond situaties uit het dagelijks leven en werk. De boekjes kun je per niveau los gebruiken.

Ken je iemand die moeite heeft met lezen en schrijven? Of ken je iemand die anderen graag wil helpen als taalvrijwilliger? Bel dan naar onderstaand telefoonnummer voor advies.

beter lezen en schrijven

0800 023 44 44

www.taalvoorhetleven.nl